

Když padla střela, řekl: „Znovu jeden Němec!“

ERIKA DENGLER-SOUKUPOVÁ, ROZENÁ KÖSTLER ZE ŽATCE

Moje jméno je Erika Dengler-Soukupová, rozená Köstler. Narodila jsem se 23. září, roku 1929 v Chebu. Můj otec byl zaměstnaný v Žatci, pracoval v továrně na výrobu betonu. S námi také bydlela moje matka a později i můj bratr.

Byla jsme tehdy mladá děvčata, a protože jsem tehdy uklízela u stráží, tak jsem toho hodně pochytila. Na Střelnici byli občas Rusové a ti dělali takové divné obchody. Za láhev vodky jednu holku. Měly jsme na hlavách šátky a byly jsme špatně oblečené, takže žádné krasavice jsme nebyly a ještě jsme byly plné strachu. Jednou přišel jeden Rus a já jsem byla úplně sama za barákem, a tak si ostatní vojáci udělali takovou legraci a poslali toho Rusa za mnou. On mi nabídl papirosy, byly to cigarety ubalené z novinového papíru. Já jsem začala křičet, že nekouřím. Měla jsem štěstí, nic mi neudělal. Ale některé mé kamarádky ze školy byly znásilněny, často i před svými matkami. Také ve škole se kontrolovaly naše vložky, zdali za nimi nemáme něco schované. To si ještě pamatuji. Ale já měla štěstí.

Moji rodiče se přistěhovali v roce 1927 z Chebu do Žatce, kde otec, spolu se svým šéfem, postavili továrnu na cement a beton. Rodiče měli v Žatci k dispozici služební byt. Když byla maminka v jiném stavu, tak šla zpátky do Chebu. Tam jsem se narodila, a když mi byly dva roky, přišla nazpět do Žatce. Chodila jsem v Žatci do základní školy – té spodní – a po čtyřech letech potom na gymnázium. Válečná doba byla dost těžká. Letecké nálety a podobně. Bylo to složité, protože jsem měla dalekou cestu do školy a musela jsem to na kole, kterým jsem do školy dojížděla, nějak zvládnout. V roce 1945 jsme byli částečně rádi, že je všechno u konce. Ale skončilo to jinak, moc špatně. Dne 3. června byli všichni němečtí muži shromážděni a museli se podrobit tzv. Postoloprtskému pochodu, zatímco ženy a děti zůstaly samy doma. Do továrny již byl v tuto dobu přidělený český vedoucí. Moje matka mu dávala kávu a jídlo, on s námi prostě jedl, jako v rodině.

U firmy jsme měli rampu, která sloužila ke skládání betonových trubek a betonových produktů. Z té rampy bylo dobře vidět na Staňkovickou ulici. Onoho 3. června, vím to naprosto přesně, jsme na vlastní oči viděli velkou kolonu německých mužů, jak byli hnáni kolem nás. Ještě dnes mám v sobě ten výraz „Soldateska“. Nevím, nechci nikoho urazit, ale tehdy u mě vznikl dojem, že lidi byli hnáni koňmi. Nebyli to vojáci, byli to civilisté a měli částečně v rukou biče. Byli rozestaveni okolo pochodujícího útvaru a my jsme se dívali na to, jak s muži špatně zacházejí. Pokaždé, když jsme slyšeli výstřel, řekl on [naš český správce]:

“Zase jeden Němec“. Moje matka začala křičet. Ženy jsou samozřejmě v tomto věku emocionálně velice citlivé v situaci, když je jejich muž ohrožený a ony jsou samy s dvěma dětmi. Moje matka tehdy řekla: „Jdu se utopit“. Já jsem jí řekla: „Já s tebou nepůjdu“. Můj bratr, kterému bylo šest let, ještě neuměl plavat. Moje matka a já jsme ale uměly. To byl můj první tísnivý pocit a tušení přicházejícího konce.

Nějaký čas jsme ještě směli bydlet v našem bytě, ale již 13. června jsme se museli vystěhovat s 25 kilogramy potřebných věcí; jejichž složení i počty byly předepsané. Co věděla manželka a maminka, která ještě nikdy nebyla v zaměstnání, co je 25 kilogramů? Moje maminka byla jako bezhlavá. Oblékly jsme si letní šaty a přes to zimní, vzaly jsme s sebou vozík malého bratra s polštářem a šli do tábora. Neměli jsme žádných 25 kilogramů, to vím z dnešní zkušenosti. Museli jsme se potom hlásit v bývalých SS kasárnách na Trnovanské ulici v Žatci a byli jsme zaregistrováni. Moje maminka musela odevzdat klíče od bytu se štítkem, na kterém byla napsána adresa. Potom musela odevzdat šperky, ty zmizely v truhle. Moje maminka měla tenkrát nějaké mince. Některé zmizely i ty drahé skvosty.

Byly jsme přibližně tři týdny v SS kasárnách na malém prostoru, tedy v malé místnosti, tři rodiny. Nebylo to pěkné, ale věděli jsme, že náš otec žije. I když jsme od mnoha lidí slyšeli, že jejich muži v Postoloprtech zahynuli. Náš otec žil a vzkázal nám, abychom se hlásili k práci na vesnici. Vzkázal nám, že když tam budeme pracovat, dostaneme něco k jídlu. Stále přicházeli k bráně kasáren nějací lidé s žádostmi o přidělení buď pěti, nebo deseti pracovních sil. My jsme se přihlásili a mohli jsme do Staňkovic na statek, a tam jsme mohli také přenocovat na půdě domu. Pracovali jsme u malých sedláků až do září. Potom přišel z města můj otec. Měl vycházku a řekl: “V pondělí pojedete transport do Německa a vy s ním pojedete“. Zabalili jsme si svá zavazadla, moc jsme toho neměli. Říkalo se, že shromáždění bude „U žaby“, tak se jmenovala malá

Erika Dengler-Soukupová, rozená Köstler (archiv Nadační spolek Žatec)

hospoda, která byla během války obsazena zajatci, a že musíme jít k nádraží, kde byly otevřené nákladní vagóny. Do těch nás nacpali. Bylo tam tolik lidí, že jsme si nemohli ani sednout. Zaznělo nějaké hvízdání a hnulo se to kousek tam a potom zase kousek zpět. Potom jsme museli dvě hodiny stát a pak zase někdo volal: „Všichni Raus“. Museli jsme znovu nazpět k té hospodě U žáby, a potom do lágru. U žáby se mezitím shromažďovaly nové skupiny z okolí. Snášeli jsme se bez konfliktů, protože jsme se mohli mluvit německy a tak jsme se domluvili. Prostě šlo to.

Po „Žábě“ jsme byli na Střelnici. Já byla stále na cestách „uklízet“. Na Střelnici – a také v SS kasárnách – byla vždy mladá děvčata připravená k uklízení „mache putzen“. Tam jsem se také naučila, jak se má správně namazat chleba. Vždy, když je bochník naříznut, tak máslo na tu velkou plochu a ne na tu malou. Pak jsme byli přemístěni z SS kasáren do takzvaného „Červeného hrádku“. Nevím, jak se to nazývá dnes, bylo to nad evangelickým kostelem v Žatci. Tam jsme se mohli dát duševně dohromady. Říkalo se, že v lednu nebo v únoru pojede první transport do Bavorska. Mezitím byly vždy vyzvednuty ženy k uklízení bytů, které byly nově obsazovány. Nebyly jsme líné a často jsme pracovaly dlouho. Pamatuji se, že dne 4. října jsem byla přidělena k městským řidičům, kteří byli v tu dobu na chmelařských statcích. Byl tam jeden poddůstojník se ženou. Oba byli vojáci. Té mladé paní jsem pomohla zabít husu. Bylo mi tehdy sedmáct let a nikdy jsem husu neporážela. Bylo toho na nás tehdy hodně. Ale něco jsem se naučila.

Když jsme odcházeli, skvosty a peníze jsme již neměli, mému bratrovi bylo sedm let. Ta paní velitelka ho prošacovala a říkala: nic, nic. A hoch stál a strpěl to. Ona chtěla vědět, jestli si něco někam nezastrčil, i když jsme již nic neměli. Po osmi měsících žádné peníze, prostě nic. Potom jsme jeli v dobytčích vagónech v zimě do Bavorska. V Domažlicích nesměl vjet náš vlak na nádraží, protože na protější koleji stál vlak s válečnými zajatci, vypravený nazpět do Polska. Kdybychom společně vyšli ven z vagónů, tak by s námi bylo zle.

Do Bavorska jsme přišli jako takzvaní „uprchlíci“. Bavorsko bylo částečně vybombardované a po šesti letech války neměli skoro nic. Nic tu nebylo. Nepohlíželi na nás proto příliš přátelsky. Museli jsme si pomoci především

sami a začít pracovat. V Bavorsku to bylo tak, kdo uměl a chtěl pracovat, ten došel dál. A kdo měl navíc nějaké spojení a dobré známosti a vztahy, tomu bylo ještě lépe. Mnoho z těch starších lidí, kteří museli doma zanechat hodnoty, třeba statek a podobně, zde nikdy nepropadli pasivitě a stále něco dělali, aby si znovu něco vytvořili.

Ještě něco bych chtěla říct: Před válkou, v roce 1938 byli u nás v sousedství čeští železničáři, kteří měli malé domky. Nevím, kdo je tehdy stavěl, byla jsem ještě příliš malá. Měli jsme spolu hezké vzájemné vztahy. Když se v roce 1938 čeští státní zaměstnanci museli vystěhovat ze Sudet, tak jim můj otec pomáhal se stěhováním a staral se o to, aby si všechno, co potřebují, mohli vzít s sebou. Ještě mám doma pohlednici, kde mému otci za jeho pomoc poděkovali. S jejich dětmi jsem měla dobré kontakty. Chodili jsme spolu do školy a zpět a vždycky jsme se dobře pobavili. Vždy jsme se přátelsky zdravili a přáli jsme si „dobrý den“ a „dobrou noc“ a měli jsme vždy dobré vztahy. Potom jsme ale byli v roce 1945 tak bezmocní.

Ten první tábor byly bývalé kasárny SS. Byly to zděné baráky s velikou branou. Nahnali nás tam jako krávy z hor. Přišli jsme do místnosti, která byla postavena tak pro dvě osoby. My jsme tam byly tři rodiny. Jedna rodina - moje matka, můj bratr a já, potom paní Bodacková s dvojčaty, kterým byly tehdy tři roky, jedna její dospělá dcera, které bylo devatenáct nebo dvacet let a syn, kterému bylo sedmáct let. Museli jsme chodit pro jídlo na jediné místo. Vždy v poledne byla bramborová polévka s kousky brambor a trochou zeleniny bez soli. Každý dostal jednu naběračku. Bylo to hrozné, každý den stejná polévka, trvalo to sedm měsíců. Ráno a večer jsme dostali kousek čtvercového tmavého chleba, bez možnosti si ho něčím namazat. Pak jsme dostali hnědý cukr, ten jsme na to sypali. A kafe, které tehdy bylo, jsme na to nakapávali, aby se ten cukr na tom chlebu udržel a moc nám to chutnalo.

Já jsem byla přidělena k těm řidičům, kde jsem té paní musela pomáhat při vaření a uklízení. Jednou tam byla oslava Františka. To byla velká slavnost v Žatci. Byla husa s knedlíky a šlehačkou. Bylo toho strašně hodně k jídlu. Řekla jsem mladé paní, že mám v táboře malého bratra a ona mě dala něco pro mou matku a pro mého malého bratra. Ale my jsme pak byli z toho čtrnáct dní nemocní, protože jsme to nesnášeli, bylo to pro nás nezvykle mastné.